

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

DRUGI ODJEL

PREDMET BOLJEVIĆ protiv HRVATSKE

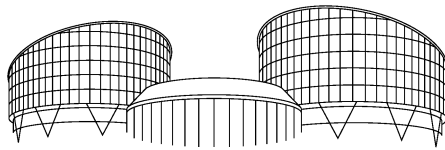
(Zahtjev br. 43492/11)

PRESUDA

STRASBOURG

31. siječnja 2017.

Ova će presuda postati konačna pod okolnostima utvrđenima u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

U predmetu Boljević protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *predsjednica*,
Julia Laffranque,
Nebojša Vučinić,
Paul Lemmens,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström, *suci*,

i Hasan Bakırcı, *zamjenik tajnika Odjela*,

Nakon vijećanja zatvorenog za javnost 10. siječnja 2017. godine,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena navedenog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovome predmetu pokrenut je temeljem zahtjeva (br. 43492/11) protiv Republike Hrvatske što ga je 24. lipnja 2011. godine, hrvatski državljanin Isat Boljević („podnositelj zahtjeva”) podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda („Konvencija”).

2. Podnositelja zahtjeva zastupao je g. M. Umićević, odvjetnik u Zagrebu. Vladu Republike Hrvatske („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š. Stažnik.

3. Podnositelj zahtjeva posebice je tvrdio da je time što mu je oduzeto 180.000 eura (EUR) došlo do povrede njegovog prava vlasništva.

4. Dana 8. rujna 2014. godine Vlada je obaviještena o prigovoru koji se odnosi na pravo na mirno uživanje vlasništva, a ostatak zahtjeva proglašen je nedopuštenim na temelju pravila 54. stavka 3. Poslovnika Suda.

5. Vlada Crne Gore obaviještena je o svom pravu da se umiješa u postupak (članak 36. stavak 1. Konvencije i pravilo 44. stavak 2. točka a. Poslovnika Suda), ali nije iskoristila to pravo.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

6. Podnositelj zahtjeva rođen je 1967. godine i živi u Baru (Crna Gora).

7. Podnositelj zahtjeva je 6. veljače i 4. ožujka 2009. godine ušao u Hrvatsku iz Crne Gore i prilikom svakog ulaska položio iznos od 90.000 EUR u poslovnoj banci u Dubrovniku bez da je prijavio navedene iznose carinskim tijelima.

8. Ured za sprječavanje pranja novca je 2. lipnja 2009. godine obavijestio Financijski inspektorat Ministarstva financija da je 30. ožujka 2009. godine podnositelj zahtjeva naložio prijenos 95.000 EUR sa svojeg bankovnog računa na račun stanovitog S. K.-a u banci u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Ured za sprječavanje pranja novca naveo je da su sredstva potekla iz dvaju prethodno navedenih novčanih depozita od 90.000 EUR.

9. Istog dana, 2. lipnja 2009. godine, pokrenut je prekršajni postupak protiv podnositelja zahtjeva pred Vijećem za prekršajni postupak Ministarstva zbog toga što nije prijavio iznos od 180.000 EUR kada je ulazio u Hrvatsku, što je prekršaj utvrđen u članku 40. stavku 1. Zakona o deviznom poslovanju i članku 74. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (vidi paragrafe 16. – 17. u nastavku). Istog dana Vijeće za prekršajni postupak naložilo je banci da prenese 180.000 EUR s računa podnositelja zahtjeva na račun Ministarstva kako bi se tamo čuvao do završetka prekršajnog postupka.

10. Dana 1. srpnja, 17. kolovoza i 17. rujna 2009. održala su se ročišta pred Vijećem za prekršajni postupak. U svoju obranu podnositelj zahtjeva objasnio je da je prodao poslovni prostor u Crnoj Gori i da je namjeravao upotrijebiti novac od te prodaje za kupnju stana u Podgorici (Crna Gora) od hrvatskog državljanina S. K.-a koji je inzistirao da mu se novac uplati s hrvatskog bankovnog računa. Podnositelj zahtjeva predao je pisanu presliku ugovora o kupoprodaji od 25. prosinca 2007. godine u odnosu na svoj poslovni prostor i predugovor od 18. ožujka 2009. godine koji se odnosi na kupoprodaju stana u Podgorici.

11. Vijeće za prekršajni postupak je rješenjem od 19. listopada 2009. godine proglasilo podnositelja zahtjeva krivim za predmetni prekršaj i izreklo mu novčanu kaznu u iznosu od 10.000 hrvatskih kuna (HRK). Istovremeno, Vijeće za prekršajni postupak donijelo je zaštitnu mjeru i oduzelo 180.000 EUR u skladu s člankom 69. stavkom 2. Zakona o deviznom poslovanju (vidi prethodni paragraf 16.). Vijeće za prekršajni postupak utvrdilo je kako izvedeni dokazi nisu potvrdili podnositeljevu obranu. Konkretno, iako je podnositelj zahtjeva doista podnio predugovor koji se odnosi na kupoprodaju stana u Podgorici koji je sklopljen između njega i S. K.-a, taj je ugovor sklopljen dva tjedna nakon počinjenja

prekršaja, a kupoprodajna cijena navedena u njemu (125.000 EUR) nije odgovarala iznosu koji je unio u Hrvatsku. Vijeće za prekršajni postupak također je utvrdilo da je na njegovu odluku da primijeni zaštitnu mjeru utjecala činjenica da podnositelj zahtjeva nije mogao pružiti dovoljno dokaza da opravda svoje ranije prijenose novca na račune u Tunis i Jordan, koji pripadaju S. K.-u i njegovoj supruzi, u iznosu od 882.900 EUR u razdoblju između 2005. i 2008. godine, kao i činjenica da je izjavio da je otvorio nerezidentni račun u svoje ime kako bi učinio uslugu S. K.-u i to kako bi prenio novac od prodaje kuće S. K.-ove supruge, koji je položen na njegov račun, na račune S. K.-ove supruge. S obzirom na opseg oduzimanja i iznos novčane kazne Vijeće za prekršajni postupak odlučilo je kako slijedi:

„Kod ove vrste prekršaja je za određivanje zaštitne mjere relevantno da li su navodi iz iskaza okrivljenika potvrđeni odgovarajućim ispravama. Ako se u iznosu i vremenu kada su obavljene međusobno ne mogu povezati transakcije putem kojih je okrivljenik došao u posjed finansijskih sredstava i poslovni odnosi kojima su sredstva bila namijenjena ili nemaju podlogu u zakonito sklopljenom poslu, Vijeće ne može opravdati primjenu članka 69. stavak 4. Zakona o deviznom poslovanju koji dopušta da se u iznimnim slučajevima u kojima postoje posebno olakotne okolnosti tijelo koje vodi postupak odluči da se gotovina koja je predmet prekršaja ne oduzme ili da se oduzme samo djelomično.

Na odluku o izricanju zaštitne mjere su naročito utjecala ranija raspolaganja računom i motiv radi kojeg je okrivljenik otvorio nerezidentni račun.

...

Pri odmjeravanju visine novčane kazne Vijeće je kao olakotno imalo u vidu priznanje djela i raniju nekažnjavanost, a kao otegotno vrijednost predmeta prekršaja, te mu je izreklo novčanu kaznu koju smatra primjerenom težini počinjenog djela.”

12. Podnositelj zahtjeva podnio je žalbu tvrdeći, *inter alia*, da je određivanje zaštitne mjere oduzimanja bilo nerazmjerno u okolnostima i prema tome suprotno članku 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju. U prilog svojim navodima pozvao se na sudsku praksu Suda, posebice predmet *Gabrić protiv Hrvatske* (br. 9702/04, 5. veljače 2009.).

13. Presudom od 23. prosinca 2009. godine Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske odbio je žalbu podnositelja zahtjeva i potvrdio rješenje Vijeća za prekršajni postupak podržavši tamo navedeno obrazloženje.

14. Podnositelj zahtjeva podnio je zatim ustavnu tužbu navodeći, između ostalog, kako je povrijeđeno njegovo ustavno pravo na vlasništvo.

15. Rješenjem od 9. prosinca 2010. godine Ustavni sud Republike Hrvatske odbacio je ustavnu tužbu podnositelja zahtjeva kao nedopuštenu uz obrazloženje da predmetom nije otvoreno niti jedno ustavnopravno pitanje.

II. MJERODAVNO DOMAĆE I MEĐUNARODNO PRAVO I PRAKSA

A. Mjerodavno domaće pravo

1. *Zakon o deviznom poslovanju*

16. Mjerodavni dio Zakona o deviznom poslovanju („Narodne novine” br. 96/03 s naknadnim izmjenama i dopunama), koji je bio na snazi u mjerodavno vrijeme, glasi kako slijedi:

Unošenje i iznošenje strane gotovine, gotovine u kunama i čekova

Članak 36. stavak 1.

„Strana gotovina i čekovi koji glase na stranu valutu mogu se slobodno unositi u Republiku Hrvatsku, uz obvezu prijavljivanja u smislu članka 40. ovoga Zakona.”

Sprječavanje pranja novca

Članak 40. stavak 1.

„Rezidenti i nerezidenti moraju prilikom prelaska državne granice cariniku prijaviti unošenje odnosno iznošenje gotovine u kunama, strane gotovine i čekova u vrijednosti propisanoj zakonom koji uređuje sprječavanje pranja novca.”

Članak 69.

„(1) Novčanom kaznom od 5.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj domaća i strana fizička osoba, ... ako pokuša prenijeti ili prenese preko državne granice bez prijave cariniku gotovinu i čekove u vrijednosti utvrđenoj zakonom kojim se uređuje sprječavanje pranja novca.

(2) Gotovina i čekovi koji su predmet prekršaja iz stavka 1. ovoga članka oduzet će se rješenjem o prekršaju u korist proračuna Republike Hrvatske.

...

(4) Iznimno, u posebno opravdanim slučajevima u kojima postoje posebno olakotne okolnosti, prekršajno tijelo može odlučiti da se gotovina i čekovi koji su predmet prekršaja iz stavka 1. ovoga članka ne oduzmu ili da se oduzmu samo djelomično.”

Članak 70.

„Devizni inspektorat i carinsko tijelo, kada obavljaju deviznu kontrolu, privremeno će, uz potvrdu, oduzeti gotovinu u kunama i stranu gotovinu te dokumentaciju i druge predmete kojima je izvršen prekršaj, koji su rezultat prekršaja ili koji mogu poslužiti kao dokaz u prekršajnom postupku, prema propisima koji vrijede za prekršajni postupak. Gotovinu u kunama i stranu gotovinu odmah će uplatiti na posebne račune Deviznog inspektorata Ministarstva financija.”

2. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma

17. Članak 74. stavak 1. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma („Narodne Novine” br. 87/08 s naknadnim izmjenama i dopunama) glasi kako slijedi:

„[Tijela] Carinske uprave... obvezna su o svakoj prijavi unošenja ili iznošenja gotovine u domaćoj ili stranoj valuti preko državne granice u kunskoj protuvrijednosti iznosa od 10.000,00 EUR ili više obavijestiti Ured odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana prijensa gotovine preko državne granice.”

B. Mjerodavno međunarodno pravo i praksa

1. Konvencija Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom i o financiranju terorizma

18. Mjerodavni dio Konvencije Vijeća Europe o pranju, traganju, privremenom oduzimanju i oduzimanju prihoda stečenog kaznenim djelom i o financiranju terorizma, koja je potpisana u Varšavi 16. svibnja 2005. godine i stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku 1. veljače 2009., glasi kako slijedi:

Poglavlje III. – Mjere koje je potrebno poduzeti na nacionalnoj razini

Odjeljak 1. – Opće odredbe

Članak 3. – Mjere oduzimanja

„(1) Svaka stranka usvaja one zakonodavne i druge mjere koje mogu biti potrebne da bi mogla oduzimati predmete i nezakonit prihod ostvaren kaznenim djelom, odnosno imovinu čija vrijednost odgovara takvom nezakonitom prihodu i opranoj imovini.

(2) Pod uvjetom da se stavak 1. ovog članka primjenjuje na pranje novca te na kategorije kaznenih djela iz priloga ove Konvencije, svaka stranka može, u vrijeme potpisivanja ili prilikom polaganja svoje isprave o ratifikaciji, prihvatu, odobrenju i pristupu, izjavom upućenom glavnom tajniku Vijeća Europe, izjaviti da se stavak 1. ovog članka primjenjuje:

(a) samo ako se kazneno djelo kažnjava lišavanjem slobode ili pritvorom čije najdulje trajanje iznosi više od jedne godine. Međutim, svaka stranka može dati izjavu o ovoj odredbi u odnosu na oduzimanje nezakonitog prihoda ostvarenog kaznenim djelima utaje poreza kako bi bila u mogućnosti oduzeti takav nezakonit prihod, kako na nacionalnoj razini tako i putem međunarodne suradnje, prema nacionalnom i međunarodnom zakonodavstvu o naplati poreznog duga i/ili

(b) samo na popis posebno navedenih kaznenih djela.

(3) Stranke mogu predvidjeti obvezno oduzimanje u slučaju kaznenih djela koja podliježu režimu oduzimanja. Stranke mogu u ovu odredbu uključiti kaznena djela pranja novca, trgovine drogom, trgovine ljudima i sva druga teška kaznena djela.

(4) Svaka stranka usvaja one zakonodavne i druge mjere koje su potrebne da bi mogla zahtijevati da, u odnosu na teška kaznena djela ili kaznena djela utvrđena nacionalnim zakonodavstvom, počinitelj dokaže porijeklo eventualnog nezakonitog prihoda ili druge imovine koja podliježe oduzimanju u mjeri u kojoj je taj zahtjev u skladu s načelima njezinog domaćeg prava.”

19. Mjerodavni dio Obrazloženja uz Konvenciju glasi kako slijedi:

„70. Članak 3. stavak 3. odnosi se na pitanje obveznog oduzimanja. Trebalo bi napomenuti od samog početka da ta odredba nije obvezna za Stranke, koje su stoga slobodne odlučiti hoće li je provesti ili ne. Međutim, autori Konvencije željeli su signalizirati kako obvezno oduzimanje kod kaznenih djela koja podliježu režimu oduzimanja, može biti preporučljivo za osobito teška kaznena djela i za kaznena djela u kojem ne postoji žrtva koja potražuje naknadu (kao što je trgovina drogom), no i za prijevare s velikim brojem nepoznatih žrtva.

71. Članak 3. stavak 4. zahtjeva od Stranaka da omoguće prebacivanje tereta dokazivanja u odnosu na zakonito podrijetlo navodnog nezakonitog prihoda ili druge imovine koja podliježe oduzimanju kod teških kaznenih djela. Definicija pojma teškog kaznenog djela za svrhe provedbe ove odredbe ostavljena je domaćem pravu Stranaka ...”

2. Uredba (EZ) br. 1889/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. godine o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice

20. Mjerodavni dijelovi Uredbe (EZ) br. 1889/2005 Europskog parlamenta i Vijeća od 26. listopada 2005. godine o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice glase kako slijedi:

Članak 3.

Obveza prijavljivanja

„(1) Svaka fizička osoba koja ulazi u Zajednicu ili je napušta, a nosi gotovinu u vrijednosti od 10 000 EUR ili više, prijavljuje taj iznos nadležnim tijelima države članice preko koje ulazi u Zajednicu ili je napušta, sukladno s ovom Uredbom. Obveza prijavljivanja nije ispunjena ako su dani podaci netočni ili nepotpuni.

...”

Članak 4.

Ovlasti nadležnog tijela

„(1) Kako bi se provjerilo poštovanje obveze prijavljivanja utvrđene u članku 3., službenici nadležnih tijela ovlašteni su, sukladno s uvjetima utvrđenim u nacionalnom zakonodavstvu, obavljati kontrole fizičkih osoba, njihove prtljage i njihovih prijevoznih sredstava.

(2) Kod nepoštovanja obveze prijavljivanja iz članka 3., gotovina može biti zadržana temeljem upravne odluke koja je donesena u skladu s uvjetima utvrđenim u nacionalnom zakonodavstvu.”

Članak 9.

Sankcije

„(1) Svaka država članica uvodi sankcije koje se primjenjuju kod nepoštovanja obveze prijavljivanja utvrđene u članku 3. Te sankcije moraju biti djelotvorne, razmjerne i odvrtajuće.

(...)”

21. U predmetu *Chmielewski* (C-255/14, 16. srpnja 2015.) Sud Europske unije presudio je da se ne čini kako je novčana kazna u iznosu koji odgovara 60 % iznosa neprijavljene gotovine proporcionalna (paragraf 30.). U tom smislu, primijetio je da sankcija iz članka 9. Uredbe 1889/2005 ne služi za kažnjavanje mogućih nepoštenih ili nezakonitih aktivnosti, već isključivo kršenja obveze prijavljivanja iz članka 3. Uredbe (paragraf 31.). Sud Europske unije također je primijetio da se člankom 4. stavkom 2. Uredbe predviđa mogućnost zadržavanja, na temelju upravne odluke, gotovine koja nije prijavljena kako bi se, među ostalim, omogućilo nadležnim tijelima da izvrše potrebne kontrole i provjere u vezi s podrijetlom gotovine i njezinom namjenom i odredištem (paragraf 33.). U svojem mišljenju, nezavisni odvjetnik Wathelet objasnio je da te kontrole i provjere mogu dovesti do otkrića da su počinjena druga kaznena djela, na koja se onda mogu primijeniti druge novčane kazne i mjere oduzimanja (vidi posebice paragrafe 59. – 62. i 84. mišljenja).

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 1. PROTOKOLA BR. 1. UZ KONVENCIJU

22. Podnositelj zahtjeva prigovorio je kako je odluka domaćih tijela u prekršajnom postupku kojom mu se oduzima 180.000 EUR jer nije prijavio taj iznos carini bila pretjerana te je stoga došlo do povrede njegovog prava na mirno uživanje vlasništva. Zahtjev je temeljio na članku 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju koji glasi kako slijedi:

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije biti lišen svog vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni popise koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

23. Vlada je osporila tu tvrdnju.

A. Dopuštenost

24. Sud primjećuje da prigovor nije očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. točke a. Konvencije. Primjećuje i da nije nedopušten ni po kojoj drugoj osnovi. Stoga se mora proglasiti dopuštenim.

B. Osnovanost

1. Tvrdnje stranaka

(a) Podnositelj zahtjeva

25. Podnositelj zahtjeva naveo je kako je oduzimanje njegova novca predstavljalo miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva.

26. Osim toga je tvrdio da miješanje nije bilo u skladu sa zakonom, da nije težilo legitimnom cilju i da je bilo nerazmjerno.

27. Podnositelj zahtjeva tvrdio je da je postojeći domaći pravni okvir rigidan i nefleksibilan. Njime je predviđeno oduzimanje iznosa neprijavljene strane valute u cijelosti kao apsolutne mjere čime se ne ostavlja prostor za procjenjivanje pojedinačnih slučajeva. S tim u vezi, podnositelj zahtjeva pozvao se na zakon Europske unije, posebice članak 9. Uredbe (EZ) br. 1889/2005 od 26. listopada 2005. godine o kontrolama gotovine koja se unosi u Zajednicu ili iznosi iz Zajednice. Prema tom članku države članice imaju pravo uvesti sankcije koje se primjenjuju kod nepoštovanja obveze prijavljivanja, sankcije koje trebaju biti, *inter alia*, razmjerne.

28. Nadalje, ne osporavajući činjenicu da se neprijavljeni prijenos novca veći od 10.000 EUR smatra prekršajem prema Zakonu o deviznom poslovanju, i ne poričući legitimni cilj kažnjavanja takvih praksi prethodno utvrđenim novčanim kaznama, podnositelj zahtjeva postavio je pitanje pravičnosti te je li oduzimanje cijelog iznosa prenesenog preko državne granice od strane osoba koje nisu poštivale obvezu prijavljivanja težilo ostvarenju legitimnog cilja. Istaknuo je da se taj cilj može postići određujući novčane kazne bez nužnog oduzimanja cijelih iznosa. Oduzimanje cijelih iznosa trebalo bi biti ograničeno na situacije u kojima je dokazano da je neprijavljeni novac stečen kaznenim djelima, namijenjen pranju novca ili financiranju terorizma.

29. Prema podnositelju zahtjeva nigdje se u zakonu nije izričito spominjalo da su počinitelji dužni dokazati da je neprijavljeni novac zakonito stečen. Stoga, radnje i praksa domaćih tijela nisu imale razumno opravdanje i bile su proizvoljne. Nadalje, povlačeći paralelu s Kaznenim zakonom, podnositelj zahtjeva istaknuo je da se prema Kaznenom zakonu mjera oduzimanja može odrediti samo sudskom presudom kojom se

utvrđuje da je počinjeno kazneno djelo. Međutim, on nikad nije bio osumnjičen ili optužen za kazneno djelo niti evidentiran kao počinitelj kaznenog djela. Također je objasnio da je novac stekao prodajom poslovnog prostora u Crnoj Gori.

30. Podnositelj zahtjeva se nadalje pozvao na članak 36. Zakona o deviznom poslovanju u kojem se navodi da se strana gotovina i čekovi koji glase na stranu valutu mogu slobodno unositi u Hrvatsku dok god se prijave i da nije bilo nezakonito unijeti stranu valutu u državu. Naveo je da je njegova situacija ista kao ona podnositeljice zahtjeva u predmetu *Gabrić protiv Hrvatske* (br. 9702/04, 5. veljače 2009.) i da ne vidi zašto bi Sud u njegovom predmetu trebao zauzeti drukčiji pristup. Kao u predmetu *Gabrić*, već je bio novčano kažnjen za prekršaj neprijavlivanja novca.

31. Konačno, podnositelj zahtjeva naglasio je da Vlada nije dokazala da sama novčana kazna nije bila dovoljna da postigne željeni učinak odvratanja ili kažnjavanja i da spriječi buduća kršenja obveze prijavljivanja strane valute. U njegovom predmetu, oduzimanje cijelog iznosa kao dodatne sankcije stoga nije bilo opravdano i nametnulo mu je prekomjerni teret te povrijedilo njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva prema članku 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

(b) Vlada

32. Vlada je priznala da je oduzimanje 180.000 EUR od podnositelja zahtjeva predstavljalo miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva. Međutim, miješanje je bilo u skladu sa zakonom i težilo je legitimnom cilju. Posebice, Vlada je tvrdila da je oduzimanje kao sankcija za dotični prekršaj bila predviđena člankom 69. stavkom 2. Zakona o deviznom poslovanju i člankom 74. Zakona o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma (vidi prethodne stavke 16. – 17.), čije su odredbe bile dovoljno jasne, dostupne i predvidive.

33. S obzirom na legitiman cilj Vlada je navela da je oduzimanje bila mjera usmjerena na borbu protiv pranja novca na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Naglasili su da je pranje novca osobito opasan oblik zločina i da su brojni međunarodni instrumenti i instrumenti Europske unije namijenjeni borbi protiv pranja novca. Štoviše, fizičko nošenje strane valute u gotovini preko granice jedna je od glavnih metoda prijenosa nedopuštenih sredstava, pranja novca i financiranja terorizma. Stoga je država imala pravo i dužnost kontrolirati unošenje velikih iznosa strane valute preko svoje granice i naknadnu upotrebu takvih iznosa.

34. Što se tiče razmjernosti, Vlada je izjavila da je ključni element u odlučivanju o oduzimanju novca u cijelosti ili djelomično bio jesu li izjave okrivljenika o zakonitosti izvora, odredišta i stvarnog vlasnika novca bile podržane odgovarajućim dokumentima. Ako se transakcije za koja su sredstva predodređena nisu mogle povezati vremenski i u smislu iznosa s prethodnim transakcijama u kojima je okrivljenik stekao novac ili ako

prijenosi nisu imali podlogu u zakonitim transakcijama, primjena članka 69. stavka 4. Zakona o deviznom poslovanju nije se mogla opravdati (vidi prethodni paragraf 11.). Kada nije utvrđeno zakonito porijeklo novca, njegova namjena niti stvarni vlasnik, ne može se smatrati da postoje okolnosti koje bi opravdavale vraćanje sporne gotovine.. Prethodno navedenim kriterijima osiguralo se da su osobite okolnosti pojedinačnih predmeta uzimaju u obzir u prekršajnom postupku kako bi se izbjeglo nametanje nerazmjernog i prekomjernog tereta i oduzimanje zakonito stečenih sredstava u stranoj valuti koja su imala zakonitu svrhu.

35. U predmetu podnositelja zahtjeva određene olakotne okolnosti uzete su u obzir prilikom izricanja sankcije. Međutim, nisu imale dovoljan značaj da bi se njima opravdala iznimka obveze oduzimanja cijelog neprijavljenog iznosa u stranoj valuti jer podnositelj zahtjeva nije dokazao da su izvor i odredište dotičnog novca bili zakoniti. Posebice, analizom dokumentacije i financijskih transakcija povezanih s bankovnim računom podnositelja zahtjeva pokazalo se da transakcije nisu odgovarale izjavi koju je dao tijekom spornog postupka. Podnositelj zahtjeva nije ponudio pouzdane dokaze o izvoru, stvarnom vlasniku ili odredištu novca. Točnije, njegove tvrdnje da je novac bio namijenjen kupnji stana nisu bile uvjerljive s obzirom da je predugovor o kupoprodaji sklopljen nakon što je počinio prekršaj. Stoga, podnositelj zahtjeva nije uspio dokazati zakonito podrijetlo novca, što je bio element kojim se razlikovao ovaj predmet od predmeta *Gabrić*, prethodno citiranog, u kojem podrijetlo oduzetog novca nije bilo u pitanju.

36. Zaključno, Vlada je izjavila da je u okolnostima odluka da se podnositelju oduzme gotovina bila zakonita i da je time postignuta dobra ravnoteža između općeg interesa zajednice i prava na mirno uživanje vlasništva podnositelja zahtjeva. Stoga mu nije nametnut nerazmjeran i prekomjeran teret.

2. Ocjena Suda

37. Među strankama nije sporno da je odluka o oduzimanju 180.000 EUR od podnositelja zahtjeva predstavljala miješanje u njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva (vidi prethodne paragrafe 26. i 33.) i da je članak 1. Protokola br. 1. stoga primjenjiv. Uzimajući u obzir svoju sudsku praksu u tom pogledu (vidi, na primjer, predmet *Ismayilov protiv Rusije*, br. 30352/03, paragraf 29., 6. studenog 2008. i predmet *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 32.), Sud ne vidi nikakav razlog da utvrdi drugačije.

38. S obzirom na pitanje koje se od pravila članka 1. Protokola br. 1. primjenjuje, Sud ponavlja svoj dosljedan pristup da mjera oduzimanja, iako uključuje lišenje vlasništva, neovisno o tome predstavlja kontrolu nad upotrebom vlasništva u smislu članka 1. stavka 2. Protokola br. 1. uz Konvenciju (vidi predmete *Ismayilov*, prethodno citiran, odlomak 30.; *Gabrić*, prethodno citiran, odlomak 33.; *Grifhorst protiv Francuske*,

br. 28336/02, odlomci 85. – 86., 26. veljače 2009.; i *Moon protiv Francuske*, br. 39973/03, odlomak 45., 9. srpnja 2009.).

39. Što se tiče zakonitosti miješanja, Sud primjećuje da je mjera oduzimanja u ovom predmetu imala pravni temelj u domaćem zakonu, točnije članku 69. stavku 2. Zakona o deviznom poslovanju zajedno s člankom 74. Zakona o sprječavanju pranja novca, kojima je bilo predviđeno oduzimanje neprijavljenih sredstava u stranoj valuti (vidi prethodne paragrafe 16. – 17.; vidi *mutatis mutandis*, predmet *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 34.). Sud također smatra da je dotično zakonodavstvo ispunilo kvalitativne uvjete pristupačnosti i predvidivosti. Činjenica da vlasti mogu u određenim okolnostima odlučiti da se gotovina koja je predmet prekršaja ne oduzima ili se oduzima samo djelomično (vidi članak 69. stavak 4. Zakona o deviznom poslovanju) ne mijenja tu ocjenu. Sud se stoga uvjerio kako je miješanje u pravo vlasništva podnositelja zahtjeva bilo predviđeno zakonom, kako to zahtijeva članak 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju.

40. Isto tako, Sud smatra da se miješanjem težilo ostvarenju legitimnog cilja u općem interesu, i to borbi protiv pranja novca (vidi predmet *Gabrić*, prethodno citiran, odlomak 34.; vidi također predmet *Grifhorst*, prethodno citiran, odlomak 92. i predmet *Moon*, prethodno citiran, odlomak 46.).

41. Prema tome, jedino pitanje koje ostaje Sudu za utvrditi jest pitanje je li postojao razuman odnos razmjernosti između sredstava koje su primijenile vlasti za postizanje tog cilja i zaštite prava podnositelja zahtjeva na mirno uživanje vlasništva. Sud mora posebno ispitati je li miješanje postiglo potrebnu pravičnu ravnotežu između zahtjeva općeg interesa javnosti i zahtjeva zaštite prava vlasništva podnositelja zahtjeva, uzimajući u obzir slobodu procjene koja je ostavljena tuženoj državi u tome području (vidi predmete *Ismayilov*, prethodno citiran, odlomak 34.; *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 35.; *Grifhorst*, prethodno citiran, paragraf 94.; i *Moon*, prethodno citiran, odlomak 47.). Potrebna ravnoteža neće biti postignuta ako je podnositelj zahtjeva snosio pojedinačni i prekomjerni teret (vidi općenito predmet *Depalle protiv Francuske* [VV], br. 34044/02, paragraf 83., ECHR 2010; i *Perdigão protiv Portugala* [VV], br. 24768/06, paragraf 67., 16. studenoga 2010.; vidi također, točnije, s obzirom na oduzimanje neprijavljenog novca, *Ismayilov*, prethodno citiran, paragraf 34.; i *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 35.).

42. Prekršaj za koji je podnositelj zahtjeva proglašen krivim sastojao se od toga da nije prijavio carinskim vlastima 180.000 EUR u gotovini koje je prenio. Važno je napomenuti da čin unošenja gotovine u stranoj valuti u Hrvatsku nije bio nezakonit prema hrvatskom zakonu jer je izričito dopušten prema članku 36. stavku 1. Zakona o deviznom poslovanju (vidi prethodni paragraf 16.). Ne samo da je bilo zakonito unijeti sredstva u stranoj valuti nego i iznos koji se mogao zakonito prenijeti ili, kao što je bilo u ovom predmetu, fizički prenijeti preko hrvatske granice nije u načelu bio

ograničen (vidi prethodni paragraf 16.). Ovaj element razlikuje ovaj predmet od drugih predmeta u kojima se mjera oduzimanja primijenila na dobra čiji je uvoz bio zabranjen ili na vozila upotrijebljena za prijenos zabranjenih stvari ili trgovinu ljudima (vidi predmete na koje se pozva u predmetu *Ismayilov*, prethodno citiran, paragraf 35., *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 36., i *Grifhorst*, prethodno citiran, paragraf 99.).

43. Vlada je tvrdila da iako u predmetu *Gabrić* zakonito porijeklo novca nije bilo osporeno, u ovom predmetu podnositelj zahtjeva nije uspio dokazati zakoniti izvor i odredište novca koji je nosio preko granice. Istina je da su Vijeće za prekršajni postupak i Visoki prekršajni sud Republike Hrvatske utvrdili da podnositelj zahtjeva nije dokazao zakonito odredište novca koji je nosio preko granice (vidi prethodne paragrafe 11. i 13.). Međutim, ništa ne navodi na zaključak da su oduzimanjem iznosa od 180.000 EUR od podnositelja zahtjeva vlasti htjele spriječiti kriminalne aktivnosti, kao što je pranje novca. Jedino nezakonito (no ne i kriminalno) postupanje koje mu je pripisano s obzirom na novac sastojalo se u njegovom propustu da ga prijavi carinskim vlastima. Štoviše, podnositelj zahtjeva nije bio evidentiran kao počinitelj kaznenog djela te nije niti prije niti nakon događaja koji su se zbili 6. veljače i 4. ožujka 2009. godine bio optužen za bilo koje kazneno djelo (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Ismayilov*, prethodno citiran, paragraf 37.; *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 38.; *Grifhorst*, prethodno citiran, paragrafi 97. – 98.; i *Moon*, prethodno citiran, paragrafi 49.; vidi također predmet *Aboufadda protiv Francuske* (odl.), br. 28457/10, paragraf 33., 4. studenoga 2014.).

44. Sud ponavlja kako da bi bilo razmjerno, miješanje mora odgovarati težini povrede, a sankcija težini kaznenog djela čijem kažnjavanju je namijenjena – u ovom predmetu, nepoštivanju obveze prijavljivanja – a ne težini neke pretpostavljene povrede koja ustvari nije utvrđena, kao što je to kazneno djelo pranja novca ili utaje poreza (vidi predmet *Ismayilov*, prethodno citiran, paragraf 38.; *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 39.; i *Grifhorst*, prethodno citiran, paragraf 102.).

45. U ovom predmetu mjeri oduzimanja nije bila namjena da predstavlja novčanu naknadu za štetu s obzirom da država nije pretrpjela nikakav gubitak kao posljedicu toga što podnositelj zahtjeva nije prijavio sredstva u stranoj valuti, već je imala svrhu odvracanja i kažnjavanja. Podnositelj zahtjeva bio je novčano kažnjen za prekršaj neprijavlivanja novca carini. Vlada nije uvjerljivo pokazala ili zaista tvrdila da sama novčana kazna nije bila dovoljna da postigne željeni učinak odvracanja ili kažnjavanja i da spriječi buduća kršenja obveze prijavljivanja. U tim okolnostima Sud zaključuje da oduzimanje cijelog iznosa novca koji je trebalo prijaviti, kao dodatne sankcije uz novčanu kaznu, nije bilo razmjerno zato što je nametnulo prekomjeren teret podnositelju zahtjeva (vidi predmet *Ismayilov*, prethodno citiran, paragraf 38.; i *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 39.);

vidi također presudu Suda Europske unije *Chmielewski*, citirana u prethodnom paragraf 21.).

46. Sukladno tome, došlo je do povrede članka 1. Protokola br. 1.

II. OSTALE NAVODNE POVREDE KONVENCIJE

47. Bez pozivanja na bilo koji članak Konvencije, podnositelj zahtjeva prigovorio je povredi svoga prava na pošteno suđenje. Posebice, tvrdio je da se trebao sam braniti pred Vijećem za prekršajni postupak i da nije bio obaviješten o svom pravu da ga zastupa odvjetnik.

48. Sud primjećuje kako je pravomoćno rješenje domaćih sudova kojemu se prigovara, i to rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske od 9. prosinca 2010. uručeno punomoćniku podnositelja zahtjeva 3. siječnja 2011. godine (vidi prethodni paragraf 15.), i da je taj prigovor prvi put istaknut u odgovoru podnositelja zahtjeva od 5. ožujka 2015. godine na očitovanje Vlade, odnosno više od četiri godine kasnije.

49. Iz navedenog slijedi da je ovaj prigovor podnesen nepravovremeno i da ga treba odbaciti u skladu s člankom 35. stavcima 1. i 4. Konvencije.

III. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

50. Člankom 41. Konvencije predviđeno je sljedeće:

„Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarnje pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci.”

A. Šteta

51. Podnositelj zahtjeva je potraživao 180.000 EUR na ime imovinske štete zajedno s obračunatom zateznom kamatom za razdoblje od datuma oduzimanja do datuma isplate. Također je potraživao 10.000 EUR na ime neimovinske štete.

52. Vlada je osporila te zahtjeve.

53. Sud je utvrdio da je iznos od 180.000 EUR oduzet podnositelju zahtjeva protivno članku 1. Protokola br. 1. Stoga prihvaća podnositeljev zahtjev za naknadu imovinske štete i dodjeljuje mu 180.000 EUR s te osnove, uvećano za sve poreze koji bi se mogli zaračunati na taj iznos. Što se tiče zateznih kamata, Sud primjećuje da podnositelj zahtjeva nije naveo iznos ili stopu ili način njihova izračuna. Stoga mu ne dodjeljuje nikakav iznos s te osnove.

54. U pogledu neimovinske štete, Sud smatra da u okolnostima ovog predmeta utvrđenje povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju samo po sebi predstavlja dovoljnu pravičnu naknadu (vidi predmet *Gabrić*, prethodno citiran, paragraf 49.).

B. Troškovi i izdaci

55. Podnositelj zahtjeva također je potraživao 23.100 kuna (HRK) na ime troškova i izdataka nastalih pred domaćim sudovima i iznos od 13.000 HRK za one nastale pred ovim Sudom.

56. Vlada je osporila te zahtjeve.

57. Prema sudskoj praksi Suda podnositelj ima pravo na naknadu svojih troškova i izdataka samo ako je dokazano da su stvarno i nužno nastali i bili razumni glede iznosa. U ovome predmetu, uzimajući u obzir informacije koje ima u posjedu i prethodno navedene kriterije, Sud smatra razumnim dosuditi iznos od 1.650 EUR na ime troškova i izdataka u domaćem postupku i 1.690 EUR za postupak pred Sudom.

C. Zatezne kamate

58. Sud smatra primjerenim da se stopa zatezne kamate temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna poena.

ZBOG TIH RAZLOGA SUD JEDNOGLASNO

1. *Utvrdjuje* da je prigovor temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju dopušten, a ostatak zahtjeva nedopušten;
2. *Presuđuje* da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju;
3. *Presuđuje* da utvrđivanje povrede samo po sebi predstavlja pravičnu naknadu za neimovinsku štetu koju je pretrpio podnositelj zahtjeva;
4. *Presuđuje*
 - (a) da tužena država treba isplatiti podnositelju zahtjeva, u roku od tri mjeseca od dana konačnosti presude, na temelju članka 44. stavka 2. Konvencije, sljedeće iznose koje je potrebno preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan isplate:
 - (i) 180.000 EUR (sto osamdeset tisuća eura), na ime imovinske štete, uz sve poreze koji bi se podnositelju zahtjeva mogli zaračunati;
 - (ii) 3.340 EUR (tri tisuće tristo četrdeset eura), uvećanih za sve poreze koje bi se mogli zaračunati podnositelju zahtjeva, na ime troškova i izdataka;

(b) da se od proteka prethodno navedena tri mjeseca do namirenja na prethodno spomenute iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna poena;

5. *Odbija* preostali dio zahtjeva podnositelja za pravičnom naknadom.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku 31. siječnja 2017. godine u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Hasan Bakırcı
Zamjenik tajnika

Işıl Karakaş
Predsjednica

© 2017 Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava provjerio je točnost prijevoda, te proveo lekturu i pravnu redakтуру istoga.